د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پیشتو ترجمه

Pustu

28

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

الواسطة

بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشـ

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پيژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعيب «صافى»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨ / ١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دکتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ دواسطې پېژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاريؒ جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ وله پشاور پاکستان .

دچاپ نېټه ٤/ جمادی الثانی ١٤١٥ هـ ق

دچاپ شمېر (١٠٠٠) ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان)	مخ
د ژباړن سریزه	الف
د مصنف لنډه پېژندنه	ع
د خپرونکی سریزه	۱
د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی	۱۸
چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ور باندې وکړ....	۲۰
رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي	۲۴
غیر مشروع واسطه	۲۹
فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته	۳۱
په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی	۳۳
علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام....	۳۵
د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په درې ډوله دی	۳۹
شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري	۴۳
داولی په حق کښې د اعلی له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دی.	۵۳
دعا داعی او مدعو له دواړو ته ګټه رسوی	۵۷
په الله باندې توکل او یواځې د الله نه څنګه ویره او امید ساتل د توحید څنګه عبارت دی.	۶۶
هغه اشیاء چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای.	۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دَ ژبارن سریزه

نحمده ونصلی علی رسوله الکریم، اما بعد:
دا ښکاره او یقیني خبره ده چې د انسان د خلقت او پیدایښت څخه اصلي مقصد هم دا دی چې دی به د الله تعالیٰ عبادت او بندګي کوي، او د سورة ذاریات دغه مبارک ایت (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) ددې مدعیٰ د ثبوت یو ښکاره دلیل دی، ځکه په دغه مبارک آیت کښې الله تعالیٰ فرمایلي دي: او نه دي پیدا کړي ما پیریان او انسانان مګر ددې لپاره مې پیدا کړي دي چه ځما عبادت وکړي. او انسان هله د کمال مرتبې ته رسیږي چې د الله تعالیٰ په عبادت او بندګۍ کښې د الله پاک د حکمونو مطابق په سیې او حقیقي معنیٰ سره عبد جوړ شي.
همدارنګه په دې کښې هم شک نشته چې انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چې الله پاک فرمایي: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ..... الایه (۱)

(۱) اسراء: (۷۰) =

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښی د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمی او معنوی لحاظ د نورو صفتونو لرونکی او د ذیاتو ځانګړتیاو څښتن دی، چی په دغو ټولو ځانګړتیاوو او صفتونو کښی یی بیا عقل د پام وړ امتیازی صفت دئ چی الله (ج) په ده باندې د هغې پېرزو نه کړې ده.

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشی کولای چی د الله پاک د بندګی او عبادت اقسام او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه وپیژنی او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شی، او عبادت یی د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځی، او بالاخره بیا هغو جنتونو ته د ننوتلو جوګه شی د کومو وعده چی الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده.

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولیږل، ترڅو د وحی په رڼا کښی انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنیا کښی د هدایت حاصلولو په برخه کښی د یوا ځنۍ

= او یقینا عزت ورکړې دئ مونږ
اولاد د آدم ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه او دریاب کښی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پیژندل شي.

داسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاوو کښې اخرنی او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چې په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښې خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې د وی په شرعي امورو کښې د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلي. ولې متاسفانه بیا هم یوزیات شمیر خلق د وسیلې متعلق په دې عقیده دي چې الله پاک ته د ذواتو فاضلو واسطه کول یو ضروري او لازمي امر دی! د وی په دې برخه کښې د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار اخلي او وایي:

د لته په دنیا کښې د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسې دی چې کله والیانو، وزیرانو او نورو دولتي مشرانو ته غوښتنلیکونه یعنې عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسې وي چې هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دي چې د عارض په گټه په کښې کوم مثبت او اغيز من اجراءات صورت نه نيسي، دغه راز دوئ وايي: کله چې څوک واسطه ونه لري نو صدراعظم، رئيس جمهور او پاچا ته يې په يواځې ځان ورتلل که ناشونې نه وي نو د زياتو مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدارنګه دوي وايي: کله چې يو سړی صدراعظم، رئيس جمهور او يا پاچا ته د واليانو او يا وزيرانو په واسطه سره څپله عريضه او غوښتنليک ور وړاندې کړي نو ذکرشوي دولتي مسؤلين بيا د څپلو واليانو او وزيرانو په خاطر سره د دغه سړي عريضې او غوښتنليک ته نسبةً زيات اهميت ورکوي.

دوئ د څپلو دغو خود ساخته مقدسو په تعقيب وايي: عوام الناس يعني عادي خلق په دې خاطر چې ګناهکاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو او د څپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، يعني اوليايي کرام و نيکان بندګان واسطه کاندي چې د الله پاک د دربار ته يې غوښتنې وړاندې کړي.

دوئ بيا د همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پر بنياد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایي کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ور ددوی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب کرځي.

د الواسطة بین الحق والخلق، په نوم رساله چي پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسي په وړاندي قرار لري، د اسلامي دعوت د یو ځلانده، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطي نیولو د څرنګوالي یعني مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښي د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښي په ډیره مدلله توګه سره لیکل شوي ده، او د دغه مسئلي د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښي یوه ډیره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چي محمود مهمند وایي: دده وړده چي په طلاؤ سره ولیکل شي او په اسلامي ټولنه کښي د عمل او عقیدي د اصلاح په باب دا استفادي وړ وګرځي، که لوستونکي د مطالعي په مهال څیله کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو حتماً به ورته دا خبره مبالغه نه بلکښي حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځکښي لدي چي د نوموړي رسالي په ژباړه باندي پیل کوم لازمه ګڼم چي لوموړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

درانه د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډو د ولسو
دروو پېژنم او بیا مو د یو څه وخت لپاره د ځیرونکي
په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپل ذات کښې یوه ارزښتناکه
او کتوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په
آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب
تر پای پورې ادامه ورکړئ .

په پای کښې ستاسو توجو دې ټکي ته اړوم چې د
ځیرونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شماره
درنه درنه کېږل شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل
په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې
سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زمونږ د ترجمې منتخب کتاب
شروع کېږي .

پس دا دې زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم
او د الله تعالی څخه سوال کوم چې مونږ ټولو مسلمانانو ته
په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم
ولا الضالین لارښوونه تللو توفیق راکړي .

وصلی الله تعالی علی محمد وآله وصحبه اجمعین

قاضي محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق .

دَ مُصنف لَنډه پېژندنه

د ده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد ابن عبد الحلیم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن محمد بن تیمیّة الحرانی الدمشقی دی.

تیمیّة د ده نیابی بی نوم وُ چې اصلاً د ده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښې یوه داسې عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چې په خپل قبیل او سیمه کښې یې په علم، پوهه، ذکاوت او تقویٰ کښې ساری نه درلوده او بیا دهغې د اولاد په سلسله کښې تیمیه د هغه چاپیاره تخلص وګرځید لو چې دهغې سره یې په علم او ذکاوت کښې مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ هـ ق کال کښې د ربیع الاول د میاشتې په (۱۰) نېټه د حران په ښار کښې زېږېدلی دی، او کله چې تاتاری یرغلګرو فوځونو په ۶۶۷ هـ ق کال کښې په حران باندې یرغل وکړ نو شیخ د شپږ (۶) کلونو په عمر وُ چې والد صاحب یې دی او د کورنۍ نورو غړي د ځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ د ده په دمشق کښې خپلې زده کړې ته چې په حران کښې یې پیل کړې وې ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې یې خپل تحصیلات پای ته ورسول.

څرنګه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوي حافظې او اعلې ذکاوت څښتن ؤ، نو له دې کبله د خپل تحصیل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو اندیوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حیثیت او مقام درلوده، دده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به تر سینه کوم ملګري او یا استاذ پوښتنه وکړه نو دده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتیب سره تیر که لکه څنګه چې به یې استاذ درس ورکړی ؤ، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به یې ستاینه او صفت کاوه او ملګرو به یې د ده د خدائ ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه یعنې غبطه درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح د هغو ربښتنو او واقعي علماؤ او مجاهدینو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په میدان کښې یې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظیفه تر سره کړیده، او خپل مسؤلیت یې د خپل وس مطابق په پوره ایمان داري او خلوص سره رفع کړې دی.

د دعوت بنیادي مقصد یې د شرک او بدعاتو رد، د الله تعالی وحدانیت او یو والی ته د خلقو رابلل، او په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول وُ، او په دغه لاره کښې دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده ځیره ده چې هغه ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړه کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه گاللي دي چې تاریخ به یې تر قیامته هیر نه کړي دی په هغه عمر کښې یې بیساره علمي ځواک خاوند وُ الله پاک ورته په هغه مهربانۍ سره داسې علم او پوهه ورکړې وه چې د عقل خاوندان ورته حیران پاتې وُ.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې یوه ورځ دی د دې حدیث متعلق (لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) و پوښتل شو، نو ده په دې اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټول کتاب ترې نه جوړ شو.

ده دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره لا دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچني کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړي دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه وُ، او بیا هم ده له یاده څخه په ځینو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړې دی کوموته چې ضرورت وُ، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نوم و نه یې په تفصیل سره بیان کړی او لیکلی دی.

د غه راز د ٤ د ټولو هغو کتابونو نوم و نه په کوموکښې چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر دی، په فصل او باب سره په ګوته کړې دی، او چې کله د غـه تصانیف د خیرو نکولخوا د مطالعې لاندې نیول شوی دی نو الحمد لله غلطی په کښې مندل شوی نه ده.

امام ذهبي لیکلي دی چې شیخ الاسلام ابن تیمیه ته څنګه چې د صحابه وُ او تابعینو د راو او مسلکونو په باب کافی معلومات او آګاهي د ساوه، د غه راز یې د ټولو مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه و شوه نو ده به وړته په د غه مسئله کښې د ټولو وارو مذاهبوا قوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلي دی چې ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتواګانې ورکړې دی چې هغه په ټولو مذاهبو کښې د وجود نه لری د غه ټول د لیکلي دی چې نوموړی هیڅ کله د کوم معین او تاکلي مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چې د ده په نزد "صحیح" سنت ثابت شوی دی. ذهبی وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی ویلی دی:

کله چې به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة رح) نه د علم په یو فن کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه ، نو اورېدونکی اوليدونکی به داسی گمان کاوه چې گنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی گڼله چې بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لري.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملې څخه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی: د شیخ څخه یوه ورځې یو یهودی په شعر سره چې (۸) آته بیتونه جوړ یدل د قدر په باره کښی پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یی په لیکنه باندی شروع وکړه ، مونږ داسی گمان کاوٌ چې گنی په نثر سره به یی ځواب نوشته کوی، ولی ده چې کله لږ وخت روسته حاضرینو ته ځواب آور ولوستو موليدل چې تقریبا (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښی په کامله توگه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة رح د مناقبو دلیکونکو د جملې څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ ه په خپل تالیف (الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة" کښې لیکلی دی: شیخ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکراو یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بیخي نه کوله او ځاد ی په الله باندی مشرود ی چې ما درسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوی او اتباع په برخه کښې د ده څخه زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله کښې کوم حدیث موجود ؤ او دی به په دی پوه شوچې دا د بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو هغه حتما به یي معمول بها کرځولوا و دهغه حدیث په تقاضا به یې فیصله او فتوه صادره وله او د نورو خلکو تا تو څخه به یې د بد هیڅ چا قول ته که هرڅوک به ؤ کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانګړی مهارت درلوده. او دهغه د وجه ده چې تالیفات یې وار په اوغتې د مورخینو او حفاظو په قول سره دیوزر ۱۰۰۰ څخه زیات حساب شوی دی.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبی د ده مشهور د شاګردان دی، او د دغه پر دل علمی شخصیتو نو رد ذ ل او جامعی ته وړاندی کول د ده د علمی پیاوړتیا د جوته ونی په برخه کښې یو څرګند دلیل دی.

حافظ ابن کثیر په البدایه والنهایه کښې لیکلی دی چې شیخ الاسلام ابن تیمیة" د ر ۷۲۸ ه کال د ذی القعدی د میاشتی په (۲۰) نیټه د دوشنبې د شپې سحر مهال یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې هغه روح خپل حقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان کښې یې د دننه قرآن کریم آتیا[٨٠] ځله ختم کړی و، او په یو آتیایم[٨١] وار سره د سورة قمر اخرنی آیاتونو (اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِيْ جَنّٰتٍ وَّنَهَرٍ ۝ فِيْ مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيْكٍ مُّقْتَدِرٍ ۝) ته رسیدلی و چې بیا د سورة رحمن د اول څخه متباق قرآن مجید دوه مشهور شیخانو: عبدالله بن المجد او عبدالله الزرعی الضریر چې شیخ رحمه الله به د دوی قرأت پیر خوښولو په همدغه ورسره ده ته د غسل ورکولو څخه مخکښې ختم کړ.

څنو مورخینو لیکلی دی چې د شیخ په جنازه کښې (۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) زره پورې نارینه حاضر وو، او حافظ عمر بن علی البزار لیکلی دی چې د ده د جنازې د حاضرینو څخه یو ټولګی په دې خبره اتفاق لري چې په شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سوو زره (٥٠٠) څخه زیات و، او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبل د جنازې څخه وروسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره لوی شمیر کښې لمونځ کونکي پکښې راجمع شوي و.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس چې کله په جنازه کښې د دومره زیات کڼه ګونه ولیدله نو په اوچت اواز سره یې ووییل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همدغسی وی ! .

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پر اساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرګ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی .

الله پاک دی په ده باندی د رحمتونو باران وکړی او جنت الفردوس دی ورته نصیب وکړی. آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمٰن الرحیم

د شیرونکی سریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، ومن سیّئات اعمالنا من یهده الله فلا مضل له، ومن یضلل فلا هادی له واشهد ان لآ اله الاّ الله وحده لا شریک له واشهد انّ محمّدا عبده ورسوله۔

امّابعد: د الله تعالی او مخلوق، یعنی د الله پاک او بندګانو ترمینځ د واسطې مسئله یقیناچې یوه

"خطرناکه"

خطیره مهمه او درنه موضوع ده خوافسوس چې اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي- او د همدغه غفلت نتیجه ده چې نن دغه اَوْهَام پرستي او بې لارې توبونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وینو او ګورویې او د هغه نصرت او تائید ځنه د کوم وعده چې الله پاک له مونږ سره د شریعت په پیروئ او په الله تعالی باندې د توکل کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې یو، الله تعالی په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِيْنَ.) (۱)

«او حق دي په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»

همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ)(۲)

«که چېرې مدد وکړئ تاسې د الله د دین سره نو مدد
به وکړي الله له تاسی سره او ثابت او ټینګ به کړي
قدمونه ستاسو» د غه ډول فرمایي:

(وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُوْلِهٖ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ.)(۳)

«او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پیغمبر د ده لره
دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه یې فرمایلي دي

(وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ)(۴)

«او تاسو غالب یئ که چېرې یئ تاسو پوره ایمان والا.»

اوس د غه نصرت چیرته دی، د غه عزت چیرته
دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چیرته ده؟!

د حق او خلق یعنی د الله تعالی او بندګانو ترمینځ
د واسطې پیژندلو په برخه کښې خلق د درې ډلې شوي
دي:

(۱) یوه ډله هغه څوک دي چې هغوئ رسول الله
صلی الله علیه وسلم د شریعت د تعلیم او ښوونې په

---

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸
(۴) سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د يواځنۍ واسطې په توګه نه منی .

دې خلقو دېوې پوچې دعوې په وجه د غه شريعت يواځې د عوامو لپاره خاص کړی ، او د علم الظاهر په نوم سره يې مسمٰی کړې دی ، او د ځينو عباداتو په برخه کښې ، په هغو اوهامو او خرافاتو باندې استناد کوي ، چې د وی يې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره يې ياد وی ، او په حقيقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ ، ابليسي وسوسې او شيطاني واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی ،..

دوئ د دغه منحرفې عقيدې د روا جولو لپاره ځينې آوازې داسې اوچتوي : « حَدَّثَنِي قَلْبِي عَنْ رَبِّي » !! يعنی زړه مې راته د خپل رب څخه خبر راکړې دې !!

دوئ په دې لړ کښې د هغو علما ؤ پورې کوم چې د شريعت پيرو دي ، ټوقې او مسخرې کوی او وايی : د دې ځينې مړ علم د مړی څخه حاصل کړې دې ، او د علم باطن پيروان بدون له کومې واسطې څخه ځينې علم د ژوندی او قيوم ذات څخه حاصله وی ، د دې د دغه فتنې په وجه ډير عوام تباه او بې لارې کړل ، او د انحراف ، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړې ږوان کړل.

د وې د یېرو غیرو مشروع امورو کوم چې د دوې په کتابو نو کښې لیکل شوې دې، مرتکب کړ ځیدلې دې، او دا هغه څه دې چې علمایې ددوی داړندادې کفر او قتلولو اسباب کڼي.

د وې د شریعت د لومړې اصل څخه یا داچې خبر نه دې، او یا داچې په زړه یې ځېنې قانونه ښه نا خبر وکښې اچولې دې، ځکه د دغه اصل له مخې هر څوک چې د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې الله تعالی په ځېنې نبي محمّد صلی الله علیه وسلم باندې نازل کړې دې عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه کافر دې، او په کفر کښې یې هیڅ شک او شبه نشته ځکه الله تعالی فرمایلي دې:

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کیدای د وې تر هغه پورې چې حاکم کړي تا لره یعنې فیصله وکړي په تا باندې

---
(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پیدا شوي وي په منځ
د دوی کښې بیا و نه مومي دوی په خپلوز ړونو
کښې خپګان د هغې فیصلې نه چې تاکړې دی، او
ویې منې دوی په منلو سره یعنې بې له جګړې په
خوښۍ سره.

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال
ښایسته وګرځول او د علم او دارنګه د علم د ښا
د لمنځه وړلو لپاره یې مقابله پیدا کړه نو نتیجه یې
دا شوه چې په تېرو تیارو کښې روان شو او د خپلو
او هامو او خیالاتو په جال کښې ګیر شو، او بیا د همدغو
پوچو او پرسو ده خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په
عبادت باندې بوخت شول.

دوی په مثال د هغه چادی چې الله پاک د هغو
په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلي دي:

(قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا،
اَلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا،
أُولٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ
لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا) (۱)

---

(۱) کهف: ۱۰۲ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ووایه آیا خبر د دکرم تاسو ته په باره د تاوانی عمل والا وکښی، دا هغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د دنیا کښې، او دوی گمان کوی چې یقینا دوی ښائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چې کفر يې کړی دي په آیا تونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه دروو د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندی تقسیم شوی دی چې په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او ځنې یې د ځنو نورو سره په جنگ او جگړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطر چې دوې د صراط مستقیم څخه کومه چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم يې په خپل مبارک قول کښې یادونه کړې ده، د دغو ټولو فرقو او ډلو ځای د جهنم ووں دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

«ستفترق امتی علی ثلاث وسبعین فرقة ثنتان وسبعون فی النار، وواحدة فی الجنة وهی من کان علی مثل ما انا علیه واصحابی»
رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابی هریرة رض.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردی دی چې امت به مې په دری اویا ړلو تقسیم شي چې دوه اویا به یې په اور کښې وی یعنې جهنم ته به ځي او یوه ډله به په جنت کښې وی یعنې جنت ته به ځي، او دغه ډله هغه څوك دی چې په داسې دین، ملت او لاره دروي کومه چې زه او زما د ملګرو (صحابه وو) طریقه، لار او دین دی»
دغه حدیث ابوداود، ترمذی، نسائي، او ابن ماجه په سپي سند سره د ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت کړی دی -
۲- دویمه ډله د دوی څخه هغه څوك دي چې د دغه واسطې په برخه کښې یې د مبالغې نه کار اخستی دی او د خپلې غلطې عقیدې په وجه یې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هیڅ د واسطې مفهوم او مقصد کیدای نه شي، پس دوی د همدغه غلطې پربنا د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارك ذات او د نورو انبیاوو، او نیکانو خلقو ذوات واسطې نیولی دي او دا عقیده ساتي چې الله تعالیٰ د بندګانو هیڅ عمل نه قبلوی مګر هغه یې قبلوی چې په دغو واسطو سره الله ته پنا ور وړی، او دغه واسطې د دوی لپاره د الله پاك په وړاندې وسیله ګرځي (تَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه او مقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایي هغه د الله د شان سره مناسب نه دی. العیاذُ بالله دوی الله تعالی په داسې صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالم او مستبد پاچایان چې په خپلو دربارونو کښې یې پیره داران او څوکیداران ودرولي وي، او د واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شي ورننوتلی هغه به هم په دغو صفتونو سره متصف نه کړي شي.

که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو دغه ډول عقیده ساتل بیخي د الله تعالی د کلام سره ضدیت لري ځکه الله پاک فرمایي:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان زما، له حال زما څخه، نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم د عا د دعا کوونکي کوم وخت چې وغواړي له ما څخه، پس و دې منې حکمونه زما او ایمان دې راوړي پر ما ریښتین دې وکړي په قبول د دعا سره، بنا یې چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شي.

(۱) بقره: ۱۸۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارك آيت كښې د يته كوته نيول شوې ده چې الله تعالىٰ ته د رسيد و لپاره يوا ځنئ واسطه په الله تعالىٰ باندې قوي او سپي ايمان لرل دي؛ او بيا په مشروع طريقه باندې د الله پاك عبادت كول دي.

د غه راز په دي مبارك آيت كښې عبادت د ايمان څخه څكښې ذكر شوى دى، او دا په دې خاطر چې خلق د يته متوجې شي چې عمل صالح، يعنې نيك عمل هم نيات ارزښت او اهميت لري او د الله تعالىٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره يو ضروري شرط دى؛ او الله تعالىٰ چې په قرآن كريم كښې د كومې وسيلې ذكر كړې دې د هغې څخه هُم مقصد طاعات او نيك عملونه دي، او دا هغه يوا ځنئ واسطه ده چې تا الله پاك ته نژدې كوي، او د الله تعالىٰ د رحمت دروازې درته پرانزي او جنت ته دې ورننباسي الله تعالىٰ فرمايلي دي:

﴿ يَآ اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُوْٓا اِلَيْهِ الْوَسِيْلَةَ وَجَاهِدُوْا فِيْ سَبِيْلِهٖ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴾ (۱)

ترجمه: اې ايمان والاؤ! وويريږئ د الله تعالىٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالىٰ ته نژدې والي په

---

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لاره د الله تعالی کښې د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنې مراد ته ورسیږئ.
الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپورتیا په برخه کښې چې د الله تعالی نیک بندګان یې، وسیله نیولی دی داسې فرمایلی دي:
«أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی یې عبادت کوی «رامدد شه ورته وایی» په خپله هغوې خپل رب ته نژدې والې لټوی چې کوم یو به له دوې نه ډیر نژدې وي (الله ته)، او امید لری دوې د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا د رب له عذابه ویره کیدای شی.

په دغه مبارک آیت کښې دا خبره په ډاګه شوی ده چې نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب حاصلولو یواځنۍ لاره ده، او د دې نه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلرئ او هغه نیک بندګان چې دوې وسیله نیولی دی

---

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوې په ځیله دځپل ځان لپاره دغې و سیلې ته احتیاج او ارتیا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذوا تو باندې اتکاکوی او د ځپلی غلطۍ او تیروتنې پروجه نه نیک اعمال ترسره کوی او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطاکیدو او انحراف لویه وجه داده چې دوی د الله تعالیٰ هغه مبارك قول چې په هغې کښې یې د آدم علیه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته په خطاب کولو کښې فرمایلي دي :

(قُلْ لَآ اَمْلِكُ لِنَفْسِيْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا)(۱)

هیر کړې دي یا تر ینه هیر شوې دي ، ځکه په دغه آیت کښې الله پاك فرمائیي :

پیغمبره ! دوی ته او وایه چې زه د ځپل ځان لپاره نه د ګټې رسولو مالك یم او نه دضرر د دفع کولو مالك یم .

دغه راز د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم هغه قول چې ځپلې ګرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته یې په کښې فرمایلي دي : ای فاطمې! دځپل ځان د نجات لپاره عمل

(۱) اعراف : ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذکر شوي دي چې دا سبې توسل فرمایلی دی رسالت مرتبه علما ذکړه کله چې زه تا دالله تعالی دعذاب څخه نشم خلاص ولی. (۱)

دغه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړشي نو دهغه عمل قطع شي مګر د دري څیزو نو ثواب ورته رسیږی چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی اوولد صالح دې چې دعا ورته کوی.

دغه حدیث چې معنایې ذکرشوه مسلم روایت کړې دی په دې باره کښې دعمر رضی الله عنه له پلوه دعباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یوداسې قناعت بخښ دلیل دې چې حتی که په نصوصو کښې دانبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو د دغه طائفې درد پاره همدغه کافي ؤ.

دغه ډول د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناک قول در مختار او دا هسې بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړې دي: «وَاکْرَهُ اَنْ یَسْاُلَ اللهَ اِلاَّ بِاللهِ» دی وایي: زه دا خبره بده ګڼم چې د الله تعالی څخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنائې ذکرشوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکه باندې دالله نه سوال شي.

همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشویو ذواتو ذوات واسطه نیول جائز وای نو خامخا به یې ذکر په هغو د عاماتوکښې راغلې وای چې په قرآن کریم او احادیثوکښې موجودی دی.

هو: کله چې د یو مسلمان سره دا شوق پیدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولې شي چې د الله پاک څخه د الله په ذات یا د هغوی اعمالو د جملې څخه په یو عمل یا د الله تعالی د نومونو څخه په یو نوم، او یا د ده د صفتونو څخه په یو صفت باندې سوال وکړي.

(۳) - د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دی چې هغوی د الله او بندګانو ترمنځ د غه واسطه یو رسالت کښې چې بیا د غه رسالت د تبلیغ، تعلیم او تربیې څخه عبارت بولی، د غه ډول د وې د د غه رسالت اهمیت، او ورته د بشری ټولنې د ضرورت او اړتیا اندازه هم درک کړی ده، او همدا وجه ده چې دوی په ډیرې چلتئ سره محمّد رسُول الله صلی الله علیه وسلم ته یعنی د رسول الله صلعم شریعت ته ور دروځې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دین باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله صلی الله علیه وسلم) یوه ستره او سطره او عظیمه وسیله ونیسي. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته لولی لکه څنګه چې قرآن کریم لولی او شعاریې په دې برخه کښې د الله پاک د غه مبارک فرمان دی:

(قَدْ جَآءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد ص) او کتاب واضح بیان والا چې ښیو ونه او هدایت کوی په هغه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا دده په طرف د لارو د سلامتیا، او اوباسي دوی له تیارو (دکفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښوونه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

د غه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکر شوی، حدیث کښې ورته کوته نیول شوې ده

---

(۱) مائده: ۱۵:۱۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوي دي .

اما متأسفانه د دغه فرقې دلی لاره ډېره زیاته سخته او ازغنه، یعني د مشکلاتو او کړاوو نوځکه ډکه لاره ده، ځکه حقیقي اسلام غریب او نا اشنا کرځیدلی دی، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوی اړولي دي او د ځانونه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولي دي، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج کړځولی دی .

د دغه مصیبت او فتنه د ډیرې پخوانۍ زمانې ځخه را یه دې خوا جریان لری او مصلحینو یه کښې د اصلاح لپاره په ډېر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عمربن عبد العزیز رضی الله عنه د دوئ د جملې ځخه په دې هکله داسې ویلي دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاك نه پرته بل څوك په دغه لاره کښې مرسته نشی کولې، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومی، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږی، دې وایی: یو اطرافی او باندړه چې به، یو تا وره او نارو ا عمل تر سره کوی او د احکمات به ور باندې کوی چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دين نه وي.»

د اسلام او مسلمانانو د غه ډول حال په باره کښې د رسول الله صلى الله عليه وسلم يو حديث مفهوم واسې دى؛

د اسلام منونكى لكه څرنګه چې په ابتداء كښې غرباء او كمزورى ؤ، دارنګه په آخره كښې به هم غرباؤ ته پاتې وى پس نيك مرغه او مبارك دى وى حال د غريبانو -

د غو غرباؤته رسول الله صلى الله عليه وسلم په خپل مبارك قول كښې د جنت زيرې په دى ډول سره وركړى دى:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِىْ عَلٰى ثَلٰثٍ وَسَبْعِيْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِى النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِى الْجَنَّةِ وَهِىَ: مَنْ كَانَ عَلٰى مِثْلِ مَا اَنَا عَلَيْهِ وَاَصْحَابِهٖ

دغه ناجيه فرقه « د الله پاك د عذاب څخه نجات مندونكى ډله» يقيناً هغه څوك دى چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د احاديثو پيرو دى، الله پاك دې ورله مړى مرحوم وګرځوى او د ژوندو به ژوند كښې دى ورله بركت واچوى او د خپل قوت او طاقت په ذريعه دې ورسره مدد او مرسته وكړى ځكه همدوى دى چې د هدايت او لارښوونى ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دی، او د تقوی او سمې لارې په لور بلونکي او داعیان دي، چاچې د دوئ سره دښمني کړې ده نوهغوی هلاک شوي دي، او چا چې د دوئ پیروي پریښې ده نوهغوی گمراه شوي دي، د دوئ دعوت بالکل علني او ښکاره دي، او د حق په لاره کښې د ملامت شویو د ملامتیا څخه نه ویریږي
او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) ته پریږدو چې د غه واسطه په خپله ارزښت ناکه رساله (الواسطة بين الحق والخلق) کښې تشریح او روښانه کړې.
دا رساله د دې وړ ده چې په طلاؤ یعني په سرو زرو سره و لیکل شي او مسلمانان یې په پوره سوچ او فکر سره ولولي تر څو د غفلت د خوب څخه را بیدار شي او د نصرت، قوت او سرلوړی په لور ګامونه اوچت کاندي او د انبیاوو او نورو نیکانو بندګانو قبرو نو ته نیتې د ل او پرې وتړل، او په عاجزۍ، ذلت او سر ښکته کولو سره یې د د ربارونو د د روازو مسح کول او ښکلول پریږدي.
وصلی الله علی سیدنا محمد معلم الخیر، وعلی آله وصحبه وسلم.

محمود مهدی الاستانبولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

(قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ) (۱) اَمَّا بعد:

دغه رساله د هغو د ؤو کسانو د بحث په باره کښې د پرې کړې په غرض ليکل شوې ده کوم چې يو يل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او يو کس د دغو دوارو څخه وويل:

د الله پاك او زمونږ ترمنځ خامخا يوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاك ته د تقرب او رسيدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمين- ثنا او ستاينه يوازې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد دا وی چې مونږ ته د الله تعالیٰ د حکم په رارسولو کښې حتما يوې واسطې ته ضرورت دی؟

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووايه ای محمده! چې ټولې ثناګانې او ستاينې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړي دی الله آيا الله غوره دی يا هغه څه چې شريکوی يې د وی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پر ځای او حقه خبره ده، څکه مخلوق په دې نه پوهیږي چې الله پاک د کوم شي سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږي، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شي د کولو څخه یې منع کړې ده، او د غه راز د خپلو د دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړي دي، او د خپلو دښمنانو لپاره یې د کوم کاپه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړې ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دي.

د غه ډول مخلوق ته د الله تعالی د اسماؤ حسنؤ (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه وُ، د غه راز د دې نور امثال دي چې اګاهي حاصلول ور باندې د انبیاؤ علیهم السلام پورې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالیږلي دي ارتباط او اړه تیا لري.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان راوړونکي دي هم د وی هدایت موندونکي او هغه کسان دي چې د الله پاک پرنز د باندې د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې د او چتو درجو او عزت خاوندان دي.

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دی هغوی په یقینی توګه لعنتیان دی او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دی

چا چې قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندې وکې نه به ګمراه شي او نه به بدبخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :

«یٰبَنِیٓ اٰدَمَ اِمَّا یَاْتِیَنَّکُمْ رُسُلٌ مِّنْکُمْ یَقُصُّوْنَ عَلَیْکُمْ اٰیٰتِیْ فَمَنِ اتَّقٰی وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ - وَالَّذِیْنَ کَذَّبُوْا بِاٰیٰتِنَا وَاسْتَکْبَرُوْا عَنْهَا اُولٰٓئِکَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ.» (۱)

ترجمه: اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوی په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وی هیڅ ویره په دوی او نه به دوی غمژن کیږی.

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته نسبت د دروغو

(۱) اعراف: ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي يې وکړه د تيلولو د هغې نه هم هغه کسان او سيدونکې دا او ر (يعنې دوزخ) دی، دوئ په هغه اورکښې هميشه وی.

همدغه رنګ الله تعالىٰ فرمايي:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَٰلِكَ الْيَوْمَ تُنسَىٰ) (۱)

ترجمه: پس که راغی ز ماله طرفه تاسو ته هدايت نوهر چاچې متابعت وکړو د هدايت ځما پس نه به ذی ګمراه کيږي (په دنياکې) او نه به بد بخت شي (په آخرت کښې) او هر چاچې زماله ياده مخ وګرځاوه، پس بيشکه ده ته دی ګزران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو مونږ دلره په ورځ د قيامت کښې ړوند، و به وايي (دغه ړوند کافر) اې ربه ځما ولې دي پاڅولم زه ړوند حال داچې زه بينا وم (په دنياکښې) و به وايي دغه شان راغلي وُ تاته آيا تونه ځمونږ پس هير کړې وُ تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هير کړې شې

(۱) طه: ۱۲۳ - ۱۲۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ډول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړ کښې الله تعالیٰ داسې فرمایلي دي:

﴿كُلَّمَآ أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شی دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه څوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه وُ راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایې (منکران) هو په تحقیق راغلی وُ مونږ ته ویروونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وویل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هیڅ شی نه یې تاسې مګر په ګمراهی لویه کښې.

دَغه ډول الله تعالیٰ فَرمایلي دي:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

---

(۱) سورة ملك: ۸، ۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا اَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُوْنَ
عَلَيْكُمْ اٰيٰتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُوْنَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هٰذَا ؕ قَالُوْا بَلٰى وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ۔ (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران ر په ټېل وهلوسره
جهنم ته ډلې ډلې ترهغه وخته پورې چې راشي دوئ
دوزخ ته، نو پرا به نستی شي دروازې دهغې ر به
وايي دوی ته محافظان (څوکيداران) دد غه دوزخ
آیا نه وُ راغلي تاسي ته رسولان ستاسي دجنس نه
چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسي آيتونه د قرآن
د رب ستاسي، او ويره ول به دوی تاسي لره له ملاقات
دد غه ورځې ستاسي نه، وُ به وايي دوی (کفار) ولې نه
راغلي وُ مونږ ته او لوستلي يې وُ مونږ ته، ليکن
ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو۔

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کريم د معمول
ګرځولو په برخه کښې داسي ويلي دي:

چاچې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن
کريم کښې دی په هغې يې عمل وکړ نو
الله پاک يې متکفل دی نه به په دنيا کښې
ګمراه او بې لارې شي او نه به په آخرت کښې بدبخت بد مرغه شي

(۱) سورة الزمر: ۷۱ ۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښي واسطي دي.

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کريم کښي فرمايلي دي
(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ.) (١)

ترجمه: او نه ليږو مونږ رسولان مګر زيری کونکی (مؤمنانو ته په نعيم سره)، او ويره ورونکی (کفارو ته له جحيم څخه)، پس هر چا چي ايمان راوړ او اصلاح يې کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به وي هيڅ قسم ويره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کيږي، او هغه کسان چي دوی نسبت د دروغو کوي آيتونو زمونږ ته وبه رسيږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چي دوی فاسقان وو.

هم دغه ډول الله تعالی د قرآن کريم په بل ځای کښي فرمايلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(١) د انعام سورة: ٤٨ او ٤٩ نمبر آيتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَ
اَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا ۝ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا ۝ رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ
حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ». (۱)

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې ده مونږ ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحق ته او یعقوب ته، او اولاد هغوی او عیسی ته او ایوب ته او یونس ته او هارون او سلیمان ته، او ورکړې وو مونږ داود ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډیرو رسولانو ته چې بیان کړي دي مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه او نورو ډیرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دي بیان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالی موسی سره خبرې کول او لیږلي مودي رسولان زیری ورکونکي او ویره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه.

(۱) سورة النساء: ۱۶۳-۱۶۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همو د ارتکه الله تعالی فرمایی:

«اَللّٰهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوی رالیږلی شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان، یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقی توګه یو منلی شوی حقیقت دی، ځکه د وی کرد د الله او بندګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیا و علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوک منکر شی هغه د دغه ټولو ملتونو او ادیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کښې نازل کړي دی، لکه سورة انعام، اعراف او د «الر» او «حم» او «طس»، والا سورتونه، او د دی په شان نور سورتونه شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دی لکه

---

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول ئې نو د الله او په ورځ د آخرت باندی ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه رازیی د کافرانو د هلاکت د څرنګوالی قیصې چې پیغمبران یې د روغ ژن کښلی وو بیان کړی دی او فرمایلې دی:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د رالیږل شویو بندګانو زمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه لښکری زمونږ خامخا هم دوی غالبه ربریالی، دی (بکافرانو)

همدغه ډول الله تعالی فرمایلی دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او ر مدد کوو له، هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړی دی په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائمیږی به شي، (وبه دریږی)، شاهدان (له ملائکو، انبیاؤ، او مؤمنانو

---

(۱) سورة صٰفّٰت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی.

او پیغمبران هغه پوړ واسطی دی چې د دوی اطاعت، پیروی او تابعداری حتمی او ضروری ده لکه چې الله تعالی فرمایلی دی:

(وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ)(۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر ليکلی مودی، د دي لپاره چې د ده حکم دي او منلی شی د الله په حکم سره.

او همدارنګه الله تعالی فرمایلی دی:

(قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ) (۲)

ترجمه: ووایه ای محمده! دوی ته، که چیري یئ تاسی چې محبت کوئ له الله سره نیس ځما تابعداری وکړي، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره.

همدغه ډول الله تعالی فرمایلي دی:

(فَالَّذِيْنَ آمَنُوْا بِهٖ وَعَزَّرُوْهُ وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِيْٓ اُنْزِلَ مَعَهٗٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ -) (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴-(۲) آل عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړ په ده (محمد) او تعظیم یې وکړ ده ده او مدد یې وکړه ده ته او پیروي یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده د ده سره، دغه ستایلي شوی کسان همدوی خلاصی موندونکی دی.

اود قران کریم په بل آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُو اللهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسولره په (کارد، رسول الله کښې پیروي نیکه د هغه چاله پاره چې امید لري د ثواب الله (وامید لري، د ثواب او نعمتو نو د روستنۍ ورځې (قیامت) او یاد وي الله لره ډیر.

غَیرِ مَشرُوع وَاسطه

که د واسطې څخه یې مقصد دا وي چې د بنده له پاره حتما داسې واسطې ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او دفع دا ضرار و کښې واسطه او مرستند وی وکړي چې او بنده دغه واسطې ته د مثال په توګه د روزې د نصرت

---

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکی او وسی او د حاجت سرکولو په امید تربیه د ځپلو حاجتو نو د پوره کولو سوال وکړی، نو دا هغه عظیم او خطرناک قسم شرک دی چې الله پاک د هم د غه شرک په اساس مشرکان کافران بللی دی ځکه چې دوی ار الله تعالیٰ نه په غیر بل څوک متصرفین او سفارشیان نیولی وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالکان ګڼل او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازی پوری اړه لری، الله پاک په دی باره کښې داسې فرمایلی دی:

(اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَکُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَکَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دی دواړو کښې دی په شپږ و ورځو کښې بیا استوی وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوک دوست او سفارش کونکی، ایا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دا رنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

---

(۱) سورة السجدة: ۴-

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْ يُّحْشَرُوْا اِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ وَلِيٌّ وَّلَا شَفِيْعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ-) (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو لره چې ویریږي له دینه چې جمع به کړی شي ګډوی خپل پروردګار ته، نه به وي دوی لره سوا دالله نه دوست چې کونکی او نه سفارشی (شفاعت کونکی) دوی له پاره چې دوی پرهیزګاری وکړي».

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته.

په دی هکله الله تعالیٰ فرمایی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا. اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا-) (۲)

ترجمه: ووایه (ای محمده!) دوینه (چې) راوبلئ تاسو هغه کسان چې تاسو د باندې سوا د الله نه د مدد ګارانو ګمان کوئ پس هغوی اختیار نه لري د تکلیف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسونه، او نه داسانه ولو او بدله ولو اختیار لری. - هغه کسان چې د دوی یې عبادت کوی (رامد د شه ورنه وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نزدې والی لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته) او امید لری د دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شی

هم دغه راز الله تعالی فرمایلی دی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ، وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) الآیه - (۱)

ترجمه: و وایه (دوبته ای محمد ﷺ!) و بولئ تاسو هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو (په دوی باندې د آلهه وُ) په غیر د الله نه چې د دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کښی او نه په ځمکه کښی او نشته د دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښی (پیدا کولو) او نشته د دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

---

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او کتېه نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد دالله، مګر شفاعت د هغه چاچې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا دهغه چالپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت کولو اجازت وشي.

د سلفو یوې ډلې ویلی دی: ځنې قومونه وو چې هغوئ به دهېلو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه السلام اوعزیر علیه السلام او د فرښتې بللی، نو الله پاك دو یته د دې حقیقت څرګند ه ونه وکړه چې فرښتې او انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لری کولو واك لری، او نه د دوینه د تکلیف د بدله ولوا ختیار لری، بلکښې هغوی په خپله الله پاك ته د نژدې کیدو او تقرب هڅه کوی او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دی، او دهغه د عذاب نه په ویره کښې دی.

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی:

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

أَيَأْمُرُكُم بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ (١)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې و د کړی الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری او بیا و دا یې خلقو ته چې تاسی زما بندګان (عبادت کونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسی کس وائی) شئ تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چې ښودنه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چې و نیسئ تاسو پرښتی او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغی چې تاسی مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دی مبارکو آیتونو کښی دا خبره روښانه کړه ملائکی او انبیاء د بندګی او عبادت حقدار نه دی کفر دی پس څوک چې پرښتی او پیغمبران په داسی توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لری کولو په وخت کښی ورته د رامد د شه آوازونه کوی، په دغې باندې کوی (مافوق الاسباب تربینه)، د ګټو د لاسسته راوړلو او ضرر دفع کولو غوښتنه کوی، له دوی نه د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او د غه راز د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والې په برخه کښی

(١) سورة آل عمران: ٧٩، ٨٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو د غه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر ګڼل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی واسطي دی.

که څوک د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د ده د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چی عالمان د و ته دین رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ورته ور بنای

(۱) کله چی پرښتو او انبیاؤ په حق کښی دا عقیده ساتل چی د وی د عبادت حقدار د ی کفر بلل کیږی، نو بیا د هغو کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږی چی هغوی د دی نه په غیر په مخلوق کښی نور کسان او کاهنی بوټی او داسي نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښی شریک او د عبادت مستحق بولي. - او چي کله پیغمبران د اسیا بو نه پرته او ملائکي د الله د حکم او د ورکړی شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښی د خپلي بي وسی څرګند و نه کوی او د عبادت نه یی سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوک وی چی هغه به د الله پاک په صفاتو کښی د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اړه زښته زیاتې آیتونه وجود لری. - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مقتدی ئ په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نورا خبره یی درسته او پرځای ده ځکه د غه کسان د دینی علو پوهان چی کله په یوه مسئله باندی را جمع شی او اتفاق وکړی، نو اجماع یی په قطعی او یقینی توګه حجت دی ځکه چی د دی ټول په اجتماعی ډول سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوئ ترمنځ په کوم شی کښی اختلاف ولیدل شی نو حکم یی د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کښی او د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په احادیثو کښی لټول پکار دی چی هغې ته یی را جع کړی ځکه چی یو یی په یوا ځې ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښی د هرکس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړ یی، منل کیږی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پریښو دل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دي:

«العلماء ورثة الانبیاء، فان الانبیاء لم یورثوا دینارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حدیث رواه ابوداؤد والترمذی بسند صحیح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دي او شك نشته چې پیغمبرانو د څانه روسته دینار او درهم په میراث سره نه دي پرېښودي بلکښې هغوئ په یقیني ډول سره پرېښي دي نو چا چې د غه علم واخست او ونډه یې نسي نو ده پوره برخه ترلاسه کړه. - دا د هغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څوك چې د مجازي پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښې د وساطت ونډه لري، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه ډول واسطي په دی شان سره ثابته وي چې د غه واسطي الله تعالى ته د مخلوق اړتیاوي وړاندي کوي او الله د دغـو واسطو په وساطت او سفارش سره بنده ګانوته لار ښـوونه کوي او روزي ورکوي، پس په دی اساس مخلوق خپلې غوښتنې هغوی ته (واسطوته) وړاندي کوي، او هغوی په دې باره کښې بیا د الله تعالى څخه سوال کوي او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندي واسطې قرار لري چې د غه واسطي په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړی مرتبې لري. نو دوی دَ اولس یعني رعیت اړتیاوی هم پاچایانوته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوته کوی او هم یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنی اولس خپلې مطالبې د غو واسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومیږی، او یا داچې په مستقیمه توګه د حاجت منولځوا د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطوته په مراجعه کولوکښې یا ته فائده وی څکه دغه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لری.
پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندې عقیده لری، نو هغه کافر او مشرک دی، او واجب دی چې د توبې و ییستلو غوښتنه تر ینه وشی که توبه یې و ییستله ښه ده، او که توبه یې و نه ییستله نو قتل یعنی وژل دې وژلی شی.
او دا هغه کسان دی چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړی دی؛ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دو مره زیاته اندازه سره لیدل کیږی چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلې نه شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچاپانو ترمنځ واسطې دری پوله دی.

د پاچاپانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لري د هغې دري وجې دی:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه داسطې پاچا ته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچا ته په هغې باندې علم نه وی خبرو د کوی، نو که څوک وایي چې الله (ج) د بندګانو په احوال باندې نه خبریږی مګر هله خبر شی چې ځینی ملا نګې او انبیاء او یا نور څوک ورته د بندګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو دا سړی کافر دی. ځکه چې الله پاک په پټو یعنې په ورو او ډیر پټو خبرو باندې پوهیږی، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان کښې پټ دی د الله پاک د علم څخه خارج نه دی (وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) دا الله ښه آورید و نکی او ښه لید ونکی دی (الله)، په مختلفو ژبو سره د بیلا بیلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښې ناری او فریاد و نه آوری، او د یو آواز اوریدل، دی د بل آواز د اوریدلو څخه نه منع کوی، دغه راز دی په کثرت د سوالو نو سره غلطیږی نه، او د غوښتو نکو په غوښتنه سره خفه کیږی نه.

دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تدبیر کولی شی او نه د د ښمنانو په مقابل کښې د. فاع کولی شی نو هغما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وي
ځکه چې دی بې وسې او کمزوری دی او الله جل جلاله د د غه
ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستې ته احتیاج
نه لري؛ الله تعالی فرمایلي دي:
(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ
مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ.) (۱) ترجمه يو مخل ممکنې شوی
ده وددی کتل شي.

د غه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّ
لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ
لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا.) (۲)
ترجمه: وډایه ټول ستاینه الله تعالی لره ده هغه ذات
لره ده چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوک په
بادشاهۍ کښې شریک شته دی، او نه ورلره څوک
مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې زکتاب بیان
وایي، او په لویې سره یا د کړه الله لره (هر وخت)
په لویۍ کامله سره.

---

(۱) سبا: ۲۲ - (۲) سورة بني اسرائیل: ۱۱۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله باندې بې وسې یعنې چې رته راځي نه چې مددګار ته یې ضرور پیښ شي، ژباړن

(ج) د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دي الله ج د هغو ټولو خالق، پالونکي او مالك دی او هیڅ چا ته احتیاج نه لري غني او بې پروا دی، او د الله تعالیٰ نه ماسوا چې هر څوك دي هغوی ټول الله پاك ته محتاج دي.

اما کوم چې پاچایان دي هغوی د خپلو مرستیالانو معاونت ته احتیاج او ارتیا لري بلکښې حقیقت دا دی چې د دی په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال وي (والله ج) یودی د ده سره هیڅوك په سلطنت (واکمنۍ) کښې شریك نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ.

دریمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیداکیږي نو کله چې پاچا سره دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ور سره وی مخاطب شي او باور نه په دی مورد کښې په داسې توګه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ور سره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ارادہ کښې د ملت دارتیاؤ د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دی امله چې د ناصح او مشیر سپارښتنه ده په زړه باندی اثر او غیزه کړی دی، او یا دا چې د مشوره ورکوونکی د وینا تر تاثیر لاندی کومې چې تشویق او تخویف د واړه اړخونه لري دا ده کوم اغلی دی.

اما الله تعالی د کرد و اشیاؤ رب او مالک دی، او موږ چې څومره په خپل اولاد باندې ترحم لرو الله پاک د تر هم زیات په خپلو بندګانو باندی مهربان دی! -

د غه ډول د ټولو اشیاؤ خلقت د الله پاک د ارادی پوری اړه لري که الله پاک د کوم شيز د پیدا کیدو اراده کړي وی نو هغه په وجود کښې راځی او که الله تعالی یې اراده نه وی کړی نو د هغه وجود بیا امکان نه لري.-

او د ده (الله) چې کله د ځینو بندګانو له پاره د ځینو ترتیب د ځینو نورو کسانو پوری مربوط کړی دی نو بیا د غه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړی، دعا کول ور ته شروع کړی او یه دې برخه کښې ور له په سفارش بنا وکړی او دغسی د دې نورو امثال هم واخله، پس دا الله تعالی هغه ذات دی چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چې د احسان کوونکی د عاګوی او سفارش والا په زړه کښې یې د دعا، سفارش او نیکی کولو اراده پیدا کړی ده.-

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددی امکان هم نشته چې داسې څوك دې موجود وي چې هغه دې الله (ج) لره د هغې اراده پرخلاف باندې مجبور کړي او یا دې هغه الله پاك ته په هغه څه باندې خبر ورکړي چې الله پاك په هغې باندې (العیاذ بالله) علم نه درلوده، او داسې څوك هم نشته چې هغه الله پاك لره د امید او ویرې ورکولو سبب وګرځي او هم دغه وجه ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

لا یقولن احدکم اللهم اغفرلي ان شئت... الخ یعني ستاسو څخه یوکس دې داسې نه وایي چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وي را باندې ورحیبږه. بلکښې په یقین سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاك مختار دی څوك یې مجبوره ولی نشي.

شفاعت د الله پاك د اذن پوري اړه لري

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمایي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِیْ یَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۔) (۱) څوك دی هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده۔ او الله پاك فرمایلي دي:

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ .... الاية (۱)
همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس دا خبره يې په ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غير د الله (ج) څخه بللې شي، هغه نه واکمن دی او نه ورلره د الله په واکمنۍ کښې برخه شته او نه دی د الله لپاره معاون دی او شته نشته چې سفارش يې د الله د اذن پرته کېږي نه شي رسولی.

اما پاچايان داسې نه دي، ځکه د پاچايانو په حضور کښې سفارش کونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله د پاچا سره په سلطنت يعنې واکمنۍ کښې شريکان وي او کله د پاچايانو سره په دولتي چارو کښې مرستيالان او کومکيان وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې سفارش کوي او د پاچا له خوا يې سفارش منل کيږي او دا کله له دې امله چې پاچا ورته احتياج لري، او کله له دې وجې نه چې پاچا ترسېنه وېره حس کوي، او کله يې ور له د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې او مکافات په توګه قبول چې د دوی د پاچا سره کړي وي

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبياء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلی نبعې او خوی سفارش له دی وجې نه قبلوی
چې دی خپل نبی او خوی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نبعې
مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما میږی، د غه راز دی د خپل
نوکر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو د ده سره
داویره پیدا کیږی چې پایه یی د امر ځمنه سرغړه و نه
وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کوښښ وکړی
د بنده گانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی
ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یو کس د بل چاسفارش
نه قبلوی مگر له دی امله یی قبلوی چې بایی ترسینه تمه
کیږی او یایی ترسینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته
تمه نه لری، د هیڅ چانه د یریږی نه، او هیڅ چاته احتیاج
نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:

(اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ
وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
شُرَكَاءَ اِنْ يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا
يَخْرُصُوْنَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ
هُوَ الْغَنِيُّ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ (۱)

ترجمه: خبرداره یقینا د الله تعالی په اختیار کښی دی
هغه څوک چې په اسمانونو کښی دی، او هغه څوک چې په
ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چې په غیر

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانو لره بولي، او تابعداری نه کوی دوی مگر د گمان، او نه دی دوی مگر د روغژن، ا تکل کار و نه کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد (ناز ولی) پاك دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص د ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکه کښې دی.

او د مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی د هم د غو مشرکانو له خوا سفارشیان گڼل کیږی، الله تعالی فرمایلی دی:

(وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ - (۱)

ترجمه: او بندگی کوی دا خلق په غیر د الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی د دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وایي دوی چې دا کسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښې، ووایه ته آیا تاسو خبرو رکوی الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندی په آسمانونو کښې او نه په زمکه کښې (یعنی دا سې شی هیڅ نشته)، پاك دی الله تعالی او بر برلوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره. او هم دا رنگه الله تعا

---

(۱) سورة یونس: ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ
اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ط بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ وَذٰلِكَ
اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ .) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته ونه کړله دوی سره هغو
چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه
د پاره د نژدې والي الله ته بلکښې ورک شول (دعاگانې ــ)
په وخت کښې، له دوی څخه او هم دا دی دروغ ددوی
او هغه څه چې تړلي یې دوی پر الله).

۲ او د مشرکانو د عقائدو نه دخبروړکولو په لړکې
یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى الآیه (۲)

ترجمه: (او وایي دوی: عبادت نه کوو موږ ددوی
مګر ددې له پاره چې نژدې کړي دوی موږ الله تعالی
ته په مرتبه د قرب کښې.

دغه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ
اَرْبَابًا.) الآیة (۳)

۴ او هم دا رنګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِهٖ

---

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا. أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا. (۱)

مګر سفارش والا او دعا کوونکي صرف هغه ډول سفارش او دعا کولی شي دکوم په باره کښې چې ورته اجازه حاصله شوی وي، پس دی هغه ډول شفاعت نه شي کولی دکوم څخه چې منع راغلی يي، لکه د مشرکانو په حق کښې سفارش کول او ورله بخښنه غوښتل شو، الله تعالی فرمايلی دي:

(مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ، وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ.) (۲)

ترجمه: نه دی روا پيغمبر لره او نه مسلمانانو لره چې بخښنه وغواړي د مشرکانو له پاره اګر که وي دوی خاوندان د خپلوۍ پس له هغې نه چې ښکاره شوه دوی ته چې دوی دوزخيان دي، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهيم (ع) د خپل

---

(۱) بنی اسرائيل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۲، ۱۱۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدی وه چی کړی یی وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیم) سره نیس هرکله چی ښکاره شوه ابراهیم ته چی دی د ښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک و. او دغه ډول الله تعالی د منافقانو په هکله فرمایلی دی:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که ووغواړی ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یی) و نه غواړی د دوی له پاره، هیڅ کله به و نه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابته شوی ده چی الله پاک خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښی د بخښنی غوښتلو څخه منع کړی دی، او د دی خبری څخه یی خبر ور کړی دی چی دی (الله) د وی ته بخښنه نه کوی (او فرمایلی یی دی:

(اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښی چی شرک اوکړی شی د هغه سره، او بخښی هغه ګناهونه چی کم دی د دینه هغه چالره چی اراده وفرمایی د مغفرت یی. د غه ډول چی

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(وَلَا تُصَلِّ عَلٰى اَحَدٍ مِّنْهُمْ مَاتَ اَبَدًا وَّلَا تَقُمْ عَلٰى قَبْرِهٖ اِنَّهُمْ كَفَرُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَمَاتُوْا وَهُمْ فَاسِقُوْنَ) (۱)

ترجمه: او هیڅ کله مه کوه مونځ (د جنازې) په هیڅ تن له دغو (منافقانو) چې مړشي، او مه دریږه په قبر د ده (د دعا، استغفار، یا تدفین د اهتمام له پاره) بیشکه دغه (منافقان) کافران شوي دي په الله تعالی او په رسول د هغه، او مړه شوي دي د دوی په داسې حال کښې چې دوی نافرمان وو. همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(اُدْعُوْا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَّخُفْيَةً اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ.) (۲)

ترجمه: و بولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذر او په پټه سره بیشکه چې الله نه خوښوي تیریدونکي (له شرعي حدودو نه په دعا کښې). او په دعا کښې شرعي حدو د څخه تجاوز دا دی چې بنده د الله پاک څخه د هغه کار کول غواړي چې الله پاک هغه کار نه کوي د مثال په توګه دی نبي نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبرۍ مقام غواړي، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوي او داسې نور شوا و یادا چې د الله پاک څخه ګناه او د

---

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کوونکی هغه څوک دی چی الله پاک ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه ته د دی غوښتنه کولو شی په دغه غوښتنه (دعاء) کښی گناه نه وی، که چرته یوتن یی داسی څه وغواړی چی ورله مناسب نه وی نو بیا په هغی باندی تېنگار نه کوی لکه چی هغوی پسه هغی باندی د تېنگار کولو څخه لکه چی الله تعالی فرمایی معصوم دی:

﴿ اِنَّ ابۡنِیۡ مِنۡ اَهۡلِیۡ وَاِنَّ وَعۡدَكَ الۡحَقُّ وَ اَنۡتَ اَحۡکَمُ الۡحٰکِمِیۡنَ ﴾ (۱)

ترجمه: بیشکه زما ځوی زما د اهل څخه دی، او بیشکه وعده ستا سوحقه ده، او ته ډیر لوی حکم کوونکی یی، بیا الله پاک وفرمایل:

﴿ یٰنُوۡحُ اِنَّهٗ لَیۡسَ مِنۡ اَهۡلِكَ اِنَّهٗ عَمَلٌ غَیۡرُ صَالِحٍ فَلَا تَسۡـَٔلۡنِ مَا لَیۡسَ لَكَ بِهٖ عِلۡمٌ اِنِّیۡۤ اَعِظُكَ اَنۡ تَکُوۡنَ مِنَ الۡجٰهِلِیۡنَ ـ قَالَ رَبِّ اِنِّیۡۤ اَعُوۡذُ بِكَ اَنۡ اَسۡـَٔلَكَ مَا لَیۡسَ لِیۡ بِهٖ عِلۡمٌ وَ اِلَّا تَغۡفِرۡ لِیۡ وَ تَرۡحَمۡنِیۡۤ اَکُنۡ مِّنَ الۡخٰسِرِیۡنَ ﴾ (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیت نه دی؛ پس دُعَا مه غواړه زمانه د هغه چا په باره کښې چې نشته دی تا لره د هغه (د ایمان) په باره کښې یقین بیشکه زه پند درکوم تا ته چې (نه ، شې ته له جاهلانو څخه وویل ده: (نوح) ای ربه ځما ! یقینا زه پناه غواړم پتا سره له دې چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره کښې چې نشته ما لره د هغه په ایمان باندې یقین او که ته بخښنه و نه کړې ما ته او رحم و نه کړې په ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه۔

او هر سفارش کونکی، او دعا والا چې د الله پاک په دربار کښې سوال او سفارش کوی د هغه سفارش او دعا د الله تعالیٰ د قضا قدر او مشیت پورې اړه لري پس د الله هغه ذات دی چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی او د ا د عا د هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د الله تعالیٰ له طرفه مقدر شوی دی۔

پس کله چې حقیقت په دې ترتیب سره دی بیا نو محض اسباب مؤثر کښل بې له دې چې مؤثر حقیقی ته یې نسبت وشي، شرک فی التوحید کښل کیږی او د سبب څخه په دې وجه کار نه اخستل چې په دې برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیمګړتیا وجه ده او په ګلي توګه د اسبابو څخه سترګې پټول چې هیڅ وجود نه لري داد شریعت بې اعتباره کول او ورباندې داغ لګول دي، بلکینې په بنده باندې دا لازم دي چې دي به متوکل علی الله او سیږي او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاك دبنده دمشکل دحل له پاره د مخلوق دعا او ځنې نورشیان چې خوښ دي وي اسباب مقرر کړي دي۔

دادني په حق کښې د اعلیٰ له طرفه دُعا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چې لوړې مرتبې خاوندیې د ټیټې درجې د څښتن له پاره کولې شي او د ټیټې درجې والا یې د لوړې درجې خاوند په برخه کښې کولی شي لکه چې د انبیا وُ علیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او دغه راز مسلمانانو د استسقاء یعنې د باران کیدلو په برخه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړې وه (۱) او همدارنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) دادا علیٰ له طرفه د ادنیٰ په حق کښې د دعا کولو مثالونه وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقیٰ په باره کښې د نبي علیه السلام تره عباس رضي الله عنه د دعا کولو له پاره غوره که او وړاندې یې کړه - د غه ډول خلك به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوئ کښې ډیر د وسفارش کوونکو سردار دی، او د یو شمیر خاصو سفارشونو ویاړ هم د همدغه په برخه دی، امّا د دې سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې دغه فرمایلي دي: (۱)

«اذا سمعتم المؤذّن فقولوا مثل ما یقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لا تنبغي الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلك العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة». (۲) یعنې کله چې تاسې د مؤذن څخه اذان آورئ نو تاسې ور سره همغه څه ووایئ چې هغه یې وایي (د آذان کلمات ور سره تکرار وئ) او بیا ورپسې پر ما باندې درود ووایئ ځکه هغه

---

(۱) دادلیل له پلوه د اعلی درجې د غوښتنې له پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږي - (ژباړن) -

(۲) دا یوازې مسلم روایت کړې دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوك چې پرما باندې يو وار درود وو وايي الله پاك په هغه باندې لس كرته درود وا ئي بيا ور پسې د الله تعالی څخه زما له پاره وسيله وغواړئ حكه د غه وسيله په جنت كښې يوه درجه ده چه د الله تعالى د بندګانو څخه د يو بنده له پاره اختصاص شوى ده، او زه هيله كوم چې د غه بنده زه وو وسم پس څوك چې زما لپاره د الله پاك څخه وسيله وغواړي نو د قيامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځيده.

د غه راز عمر رضي الله عنه چې كله د عمرې كولو لپاره تللو او رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته په څخه بنه ويله نو عمر رضي الله عنه ته يې وفرمايل: (يَا أَخِي لَا تَنسنَى مِنْ دُعَائِكَ) (۱) اى رورګه! ما په د عاكښې له ياده مه او باسه.

پس نبي عليه السلام د خپل امت څخه غوښتي دي چې د ده له پاره دعا وغواړي، ليكن د غه غوښتنه د دې جهلې څخه نه ده چې دې كښې د خپلو امتيانو څخه سوال كړى بلكښې دى د وى ته په دې باندې د اسى امركوي لكه څرنګه چې دى ورته د نورو نيكو اعمالو په باره كښې په كوموچې ثواب حاصليږي، امركوي، د رسول الله صلى

---

(۱) د دې حديث په سند كښې عاصم بن عبد الله دئ او هغه ضعيف دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلو امتیانو په ټولو اعمالو کښې چې د دوی له خوا تر سره کیږی د دوی په شان اجر ئ ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلیٰ هُدی .... الخ

یعنې چا چې د نیکۍ په لوری بلنه ورکړې نو ده ته د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجر دی چې د ده تابعداری ئې کړې ده پرته له دې چې د دوی په اجر کښې څه کموالی راشی او څوک چې د ګمراهۍ په لوری بلنه ورکوی نو پر ده باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیټی کیږی چې د ده پیروی کړې وی بې له دی چې د دوی د ګناهو په بار کښې څه کموالی راشی.

پس په دا سې حال کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړې ده، نو د ده له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالو کښې چې په هغې کښې د ده تابعداری کړې وی، د دوی په شان اجر دی.

د غه راز کله چې د وی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم باندې درود وائی، نو الله پاک په هر یو هغوی باندې لس ځلې درود وائی رحمت لیږی، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم له پاره د دوی د اجر په شان اجر حاصلیږی او دا څرګنده خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالی د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنی بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالی د لوري نعمت کرځي.

دُعا داعي او مَدعوُّ له دواړو ته ګټه رسوي.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر دا چې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واري دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو د غه مقرره شوې فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دې هم دومره وي.

په یو بل حدیث کښې راغلي دي: ((اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٌ لغائبٍ)) (۱) یعنی ډیره زیاته د قبول ور دعا په غیاب کښې د یو چا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعاکونکی) او مدعوٌّ له (د چا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څو نور د حدیث پوهان نو د غه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کته رسیږی اګرچې د عاکونکی په د تیه کینی د هغه چا فغ
چې دعاوی له غوښتل کیږی تیت هم وی، له دی امله
مؤمن چې کله دخپل ورور په حق کښی کومه دعاکوی نو
په هغې سره هم ده ته فائده حاصلیږی او هم پری پ
هغه چا ته فائده رسیږی چې دعاورله غوښتل کیږی۔
پس چاچې بل ته وویل: زما له پاره دعاوکړه او په ی
سره یې خپل ځان او د عاکونکی دواړو ته کته رسو ل
مقصد وی، نو دی او هغه مسلمان ورو یې دواړه د نیکۍ او
تقوی په برخه کښی د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه
ده خپل دعاکونکی ورور د مطلوب په لوری وهڅاوه او د
هغه څه ترسره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له
پاره پکښی فائده او ګته ده۔
پس غوښتونکی په دعا سره د داسی فعل چې دواړو
ته پکښی فائده وی د هغه چا په شان دی چې بل ته په
نیکۍ او تقوی سره امرکوی چې بیا مامور ته د دغه عمل
په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمر ته هم دی
د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چې دغه مامور یې
دی نیک عمل ته رابللی دی؛ او بالخصوص د هغو عاګانو
په برخه کښی لکه چې الله تعالیٰ فرمایلی دی "بنده ماموړ
کړ شوی دی: (وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَ
الْمُؤْمِنَاتِ) (۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه خپلې او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښې الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلي دي:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیری دا دوی له کوم وخت چې ظلم وکړ دوی په ځانو نو خپلو داغلي وی تا ته پس بخښنه غوښتې وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتې وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلې وو دوی الله تعالی لره ښه قبلونکی د توبې د پیر رحم والا.

په دې آیت کښې الله پاک دعا موخلقو د استغفار او د دوی په حق کښې یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم داستغفار دواړو ذکر کړې دی، او په هغه بل آیت کښې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دعا امر شوی دی چې دعا د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه او غواړه ولې دا خبره دیاوونې وړده چې الله پاک مخلوق ته د دعا امرنه دی کړې چې دوی دغه د مخلوق له پاره د دا سې شی سوال وکړي چې الله پاک مخلوق ته په هغې سره د سوال کولوا مرنه وی کړې بلکښې الله پاک چې بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالی عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې د اصلاح، سعادت او دغه راز الله تعالی ته د نږدې کېدو وسیله او سبب دی.

پس کله چې دې دغه فعل ترسره کړي نو د الله پاک د لورې د لوی احسان او انعام (پېرزوینې) مستحق وګرځي او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاک په بندګانو باندې د هغې پېرزوینه کړې ده هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دي چې د دغه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومي، نو هر کله چې بنده دخیر کار رسنګ عمل وکړي، نو په ایمان کښې یې زیادت راشي او دا هغه حقیقي انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوې ده:-

(صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ -) (۱)

ترجمه: (لاره) د هغو کسانو چې تا انعام کړې دی په هغوی باندې. او دا رنګه د الله تعالی په دې قول کښې یادونه شوې ده:

(وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومنی نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

(۱) فاتحه: ۷ (۲) نسآء: ۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړی دی الله پر مخلوق باندی.

اما دا خیره چی د دنیا نعمتونه پر ته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښی زمونږ د مسلک د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چه تحقیق له مخی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اگرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی.

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاک یی په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خیره ده، او د اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیک عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی.

په دی ځای کښی مقصد دا دی چی الله پاک مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په بر خه کښی اصوف د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته په څښتکه اختیار

ورکړې چې له ده څخه دي د دینه واجبو او مستحبو نه،
په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښې الله تعالی په بنده
د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام
او ممنوع کړځولی دی۔

اوس په دې لړکښې د دعا غوښتونکي نیت ته کتل
پکار دي چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور
بالدعاء (د دعا کونکي) ته او یا د ځان او دعا کونکي دواړو
له پاره فائده رسول وي، نو په دې سره د دعا غوښتونکي
ته ثواب حاصلیږي، او که چیرته یوازې خپل مطلب حاصلول
یې مقصد وي له دې چې مامور بالدعاء (د دعا کونکي) ته یې
ګټه ورسیږي، نو دا یوازې د ده د نفس تقاضا پوره
کول دي او بس۔

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه
کوي، بلکښې د دغه راز سوال څخه یې نهی کړی ده ځکه
چې دا د مخلوق په حق کښې داسې یو سوال دی چې د چا
له پاره پکښې د مصلحت او ګټې د رسولو کوم قصد نه دی
شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوي چې ده ته
راجع شو، بنده ګي یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکۍ
او احسانات کولو سره مشغول او وسو۔

په دغه ډول سوال کښې د دغو مقاصدو څخه د یو
قصد هم نه دی شوی نه پکښې الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوة قصد شوی دی او نه پکښې مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظر کښې نیول شوی دی.

اگرچې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره ګناه کاریږی امابیا هم مامور به، او ما یؤذن له فیه، یعنی هغه شی چې بنده ته یې د کولو امرشوی دی، او هغه شی چې بنده ته پکښې صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښې د واړه په منځ کښې یو د بل سره توفیر او فرق لري.

د مثال په توګه استرقاء، یا دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه د غه کار اگرچې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کښې فرمایلی دی: آو یا زره کسان داسې دی چې بې له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او صفت دا څوک دی چې استرقاء یعنی د رقیې او دم طلب نه کوی مقصد دا دی چې، د دی د ضرورت په وخت کښې د رقیې د طلب څخه کوم چې صرف ما یؤذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښې قرار لري د وسیلې په توګه استفاده نه کوی بلکښې د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لري کار آخلی.

د شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: د دی مسئلی په هکله مابل ځاي کښې په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښی مقصد دادی چی هرڅوک د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسی واسطی ثابته وی لکه څرنګه چی د مجازی پاچایانو او رعیت ترمنځ وجود لری، نو هغه د دغه عقیدی په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږی او مشرک ګرځی، ځکه داد هغو مشرکانو عقائد ؤ چاچی د بتانو عبادت او بندګی کوله او ویل به یی:

دا (بتان) د انبیا و د او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دی او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلی دی!

همدارنګه دا هغه ډول شرک دی چی الله تعالی د هغی په وجه په نصرانیانو باندی رد کړی دی او فرمایلی یی دی:

(اِتَّخَذُوٓا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَالْمَسِيْحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَآ اُمِرُوٓا اِلَّا لِيَعْبُدُوٓا اِلٰهًا وَّاحِدًا لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبْحٰنَهٗ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړ کړی دی، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالوا و حرامو) په غیر د الله تعالی نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه ؤ شوی دوی ته مګر دی ته چی بندګی دی وکړی دوی خاص د معبود کار یو، نشته دی لائق او حقدار د بندګی په غیر له ده نه، پاک دی الله تعالی د هغی نه چی دوی یی ورسره شریک ګرځوی.

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه راز د الله تعالی څخه په مستقیمه توګه د سوال کولو په برخه کښې الهی فرمان داسې راغلی دی:

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ‎) (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدې یم قبلوم د عاد دعا کونکي کوم وخت چې وغواړي له ما څخه پس و د منې حکمونه زما او ایمان دې راوړي پر ما یقین دې وکړي په قبول د دعا سره) بنایي چې د دوی په سمه لاره محکم پاتې شي -

همدا رنګه الله تعالی فرمایلي دي.

(فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ - (۲)

ترجمه: پس کله چې فارغ شي (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو ځان ستړی کوه (په عبادت یا دعاء کښې) او خپل رب ته رغبت او زاري کوه -

همدا رنګه الله تعالی فرمايي: (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ) (۳)

ترجمه: او کله چې تکلیف ورسیږي تاسو ته په دریاب کښې نو هیر شي ستاسو نه هغه څوک چې تاسو یې په حاجتو کښې په غیر د الله تعالی نه رابولئ - او همدا رنګه الله پاک

(۱) بقره: ۱۸۶ (۲) الم نشرح: ۷، ۸ (۳) الاسراء آیت: ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايلي دي:

(اَمَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوْءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْاَرْضِ)-(۱)

ترجمه: بلکښي هغه څوک (غوره دي) چي قبلوي سوال د عاجز (بيکس او ناقرار) کله چي وبولي دغه مضطر هغه لره او لري کوي سختي او کرځوي الله تاسو لره خليفه کانت په زمکه کښي.

دغه راز الله تعالیٰ فرمايلي دي:

يَسْئَلُهٗ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِیْ شَاْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال کوي د الله تعالیٰ څخه هر هغه څوک چي په آسمانونو او ځمکه کښي دي هره ورځ الله په يو بل شان کښي دي.

په الله باندي توکل او يوازي د الله تعالیٰ څخه ويره او اميد سائل د توحيد څخه عبارت دي

شک نشته چي الله پاک د خپل مبارک کتاب په ذريعه سره هم د شرک جرړي قطع کړي دي او هم يې په دغه کتاب کښي د توحيد د دغه ډول پوره وضاحت او بيان کړي دي، او د په دي خاطر چي هيڅ يو کس د الله تعالیٰ څخه پرته په بل

(۱) نمل: ۶۲ - (۲) رحمن: ۲۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ چا بانده ئې توکل وکړي، نه ترینه امید وساتي او نه ترینه
ویریږي، الله تعالیٰ په دې هکله داسې فرمایلي دي:
(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي
ثَمَنًا قَلِيلًا ط (۱)

ترجمه: پس مه ویریږئ تاسو د خلقونه او ویریږئ
له ما څخه او مه اخلئ تاسو په آیاتو زما بدله لږه (دنیا)
همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:
(اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطٰنُ يُخَوِّفُ اَوْلِيَآءَهٗ). یعنې دغه
جاسوس یقیناچې شیطان دی تاسې د خپلو ملګرو څخنه
ویره وي. (فَلَا تَخَافُوْهُمْ وَخَافُوْنِ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ) (۲)
پس مه ویریږئ له هغوی نه، او له مانه ویریږئ
که چیرې یئ تاسې مؤمنان. یا ځکه چې تاسو مؤمنان یئ.
همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایي:
(اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ قِيْلَ لَهُمْ كُفُّوْا اَيْدِيَكُمْ
وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ فَلَمَّا كُتِبَ
عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ اِذَا فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ
النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللّٰهِ اَوْ اَشَدَّ خَشْيَةً). (۳)

ترجمه: آیا نه دی کتلي تا (ندی رسیدلی تا ته حال د) هغو
کسانو چې ورته ویلي شو دوی ته: بند کړئ تاسو لاسونه
خپل او قایموئ یعني سم اداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوة

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړی شو په دوی باندې جنګ، په دی وخت کښې
یوه پوله له دوی نه ویریږي له له خلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکېنې ډیرز یات د ویرې له د نه .
دغه رسول الله پاک فرمایلی دی .
(انّما یعمر مسٰجد الله من اٰمن بالله والیوم
الاٰخر واقام الصّلوٰة واٰتی الزّکوٰة ولم یخش
الّا الله) . (۱)
ترجمه : بیشکه چې آبادوی مساجد یعنی جوماتونه د
الله تعالیٰ هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او
په ورځ آخرت او سم یې اداء کړی دی لمونځ او ورکړی
یې دی زکوة او نه دی ویرې د لې مګر د الله نه یعنې
په غیر د الله څخه د بل چانه نه دی ویریدلی .
پس دا خبره څرګندوه شوه چې اطاعت په د الله
او د الله د رسول دځا ړو کیږی، او ډیره به یواځې د
یو الله څخه کیدای شي .
همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی :
(ولو انّهم رضوا مآ اٰتٰهم الله ورسوله
وقالوا حسبنا الله سیؤتینا الله من فضله
ورسوله انّآ الی الله راغبون . (۲) .
ترجمه : او که دوی خوشحاله شوی وای په هغه څه

(۱) التوبة : ۱۸ (۲) التوبة : ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړي ؤ د دوی ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی ويیلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زر دی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه او رسول د د غه الله (له هغه غنیمته) -

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاک د غه مبارک قول دی چې فرمایي:

(اَلَّذِیْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَکُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِیْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَکِیْلُ) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دی چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو راټول کړي دي ستاسې د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو ویریږئ له دوی نه پس د غه ویره لوړولو ، یات کړ ایمان د دوی، او ووییل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید د غه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه کړه او د شرک ټول اسباب یې په خپل امت کښ محوه او نابود کړل او دا له دی امله چې د غه ډول توحید زمونږ د دی قول تثبیتونکی دی چې وایو -

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګۍ او عبادت

---

(۱) آل عمران: ۱۷۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر یو الله دی یعنې د الله پاک نه په غیر بل څوک د عبادت او بنده ګۍ ور نه دی. ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه ور وړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دې برخه کښې زښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لا تقولوا ما شاء الله و ما شاء محمد) یعنې داسې مه وایئ که د الله خوښه وی او د محمد ﷺ خوښه وی بلکښې داسې وو وایئ: ما شاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بیا د محمد ﷺ خوښه وی.

یو ځل یو سړي رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که د الله خوښه یې او ستا خوښه یې، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله ندا) آیا زه دې الله شریک وګرځولم ؟ داسې ووایه: (ما شاء الله وحده) که د یو الله خوښه وی - (۱)

(۱) په اوسنی وخت کښې د ډیرو زیاتو خلقو د خولو څخه په ناپوهئ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راووځي او بیا خصوصاً په هغه وخت کښې چې تملق او غوړه مالي ورسره مل شي نو داګر خاوندانوا وهغوکسانا ته چې ورته په مادی لحاظ سره اړتیا لري په خطاب کښې وایي: خدای او ته به دا کار کوی، په خدای او تا باندې دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کیږی، په خدای (پاتې ص ۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی :
څوک چې لو یه رقسم کوی نو هغه دی په الله سره قسم یاد کړی او یا دا چې چُپ د دسی. همدا رنګه یې فرمایلی دی : چاچې د الله پاک نه په غیر په بل څه باندې لو یه وکړه نو هغه د شرک مرتکب شو او کوم څیز یې د الله پاک سره یې شریک پیدا کړو -
دغه رول رسول الله صلی الله علیه وسلم ابن عباس ته رضی الله عنه ته و فرمایل : کله چې سوال کوی نو د الله نه یې او کله چې د مرستې غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غواړه او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنې څخه چې محکینی دی راتلونکی دی، او ته ورسره مخ کیږی (یعنی کوم شی چې تا ته د رسیږی هغه مقدر شوی دی، که ټول خلق تا ته د نفع رسولو کوښښونه وکړی تا ته کټه نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا د فائدې له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبرې کوښښ وکړی چې تا ته نقصان او زیان درورسوی نو تا ته نقصان نه شی دررسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستاد ضرر له پاره لیکلی وی -

---

(پاتی منځ) او تا باندی هم سپارلی دی، خدای او تا ته هم سپارلی دی. د دغه حدیث له مخې دغه رول اقوال شرعا نا روا دی ځان ساتنه ورته ضروری ده - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:
زما د توصیف په برخه کښې د ومره افراط مه کوی
لکه څومره چې نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښې کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او
د هغه رسول وویاست. همدارنګه یې فرمایلي دي:
الله! ته زما قبر بُت ونه ګرځوی چې عبادت یې شروع شي
د غه ډول رسول الله فرمایلي دي: زما په قبر
باندې اختر (خوشالي او میله) مه جوړ وئ، پر ما باندې
درود اووایی، بیشکه ستاسې درود د هر ځای کښې چې
یاستې ماته را رسیږي.
همدا غه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښې وفرمایل: په یهودو او نصاراؤ دې
د الله لعنت وي د دوی د خپلو انبیاوو د قبرو نو څخه
مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چې د یهودیانو
او نصرانیانو له خوا په دې برخه کښې منځ ته راغلې ؤ.
اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایي:
که دا ویره نه وای چې خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړي نو حتما به یې قبر
مکشوف یعنې ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یې
نه درلوده، لیکن دا بد کار دی چې قبر یې ښکاره شي او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ینه جوړ شي^(۱) "شیخ وایي" دا یو وسیع باب دی چې زښت ژیات دلائل پکښې وجود لري - (۲)

---

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دی سره دکوډ څخه د باندی د فن کیدل دی -

(۲) ټول هغه احادیث چې معنایې مخکښې ذکر شوه د سنن په لحاظ سره جید او کره دی -

(په روستنی حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په یهود او نصارا ؤ باندی لعنت ویلی دی سبب یې وساله دا په ګوته کړی دی چې دوی دخپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل صحابه او امتیان په دی برخه کښې د هغه ډول افعالو څخه ویروي کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي ؤ، بناءً اوس په دی باندی ځان پوه ول په کار دی چې د (اِتَّخَذُوا قُبُوْرَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ) چې معنایې داده، دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، څه مقصد کیدی شي ؟ -

شیخ محمد ناصر الدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) نومی خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پوری بحث کړی دی او د موضوع په اړه یې یو ژیات شمیر احادیث په مختلفو روایا نو او عبارا تو سره را نقل کړی دی او بیایې د غــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) د علماؤ او محدثينو د اقوالو په رڼا کښې په دري ډوله داسې معنا کړې دی:

۱ - په قبرونو باندې لمونځ کول یعنې په قبرونو باندې سجده ایښودل.

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل.

۳ - په قبرونو باندې جوماتونه (مسلجد) جوړول او په کښې د لمانځه د اداء کولو قصد او اراده.

شیخ البانې داهم لیکلي دي چې امام شافعي (رح) ویلي دي چې حدیث د غو دريو واړو معناګانو ته شامل دی.

د دغه رسالې د ثبارونکي په نظر چې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضحتل شي په او سنې وختکښې د هرې یوې له پاره مصداق وجود لري ځکه داسې جوماتونه وجود لري چې په مقبرو کښې په قبرونو باندې د پاسه آباد شوي دي، او خلك پکښې لمونځ اداکوي.

دغه راز ډیر جوماتونه دي چې په اديرو کښې او د نورو ځايونو کښې د قبرونو په منځ او دیا خوا و شا کښې جوړ شوي دي، او دغه ډول په ځنو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو، اخوند انو او ملا امامانو مړي د ځنو خود غرضو اشخاصو له خوا د فن کیږي چې اکثره یې په لمانځه او دعا کښې د قبلې په لوري مخې ته واقع کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، درګاګانو او په اصطلاح زیارتونو کښې سجده او انحناء او د قبرونو ښکله ول او مخ کول د قبر پرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادي مسئله ګرځېدلې ده. په دې هکله د زیاتي تفصیل له پاره د شیخ البانی کتاب (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي.

الله پاک دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدایت وکړي، او د هر ډول شرک او ناروا اعمالو څخه مو دې په امان کښې وساتي).

(ژباړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي انکارتري نشي کیدای

مؤمن سړه له دي چې په دي باندي علم لري چې الله پاک د هر شي پالونکی او مالک دی، خو د دې سره سره دی د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړي دي انکار نه کوي. د مثال په توګه الله (ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونولو له پاره لکه چې فرمایي باران یې سبب ګرځولی دی -

(وَمَا أَنْزَلَ اللهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ) (۱)

---

(۱) بقره: ۱۶۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را ورولی دی الله تعالی د آسمان له طرفه له او بوڅخه نور زیات عوض نه کړیږي دا چې په هغوا و بو سره څکه پس د دې و الی د هغی نه او خپاره کړي یې دی په دی څکه کښې له هر قسمه ژندی سره یعنی ځوځید د ستنکو څخه ـ

دغه راز لمر او سپوږمۍ دی هغه شیانو له پاره اسباب ګرځولی دی دکوم وجود چې د دغو دوارو یعنی لمر او سپوږمۍ پورې اړه لري ـ

دغه ډول یې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصلیږي اسباب ګرځولی دی ـ

د مثال په توګه پدمرۍ باندی د مسلمانانو له خوا د جنازې د لمونځ ادا کول شول ، څکه د جنازې لمونځ د هغوا سبا بو د جملې څخه دی چې الله پاک د هغی په توسه سره پر مړي باندی رحم کوی او په دغه مړي باندی د جنازې د لمانځه ادا کوونکو ته ثواب ورکوی ـ

اما په اسبابو کښې دری ټکو ته متوجه کیدل په کار دی

یو دا چې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم شانکري سبب په پام کښې ونه نیول شي بلکښې د دغه سبب په ځنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دی

او دی سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره کښې ځنی خنډ ات هم وی چې د هغی لری کول هم ضروری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو که چیرته اسباب بشپړه نه شي او خندان له منځه لاړنشي مقصد نه حاصلیږي، او الله (ج) چې پاك او منزه دی هغه څه لره چې خوښه یې وي هغه پیدا او شته کاندي اگر چې د خلقو خوښه نه وي، او کوم شي چې د خلقو خوښي وي نو د هغې وجود هله ممکن گرځي چې الله پاك یې د پیدا کیدو اراده وکړي.

دویم دا چې دیو شي په سببیت باندې عقیده ساتل بې له دې چې په سببیت باندې علم ولري، ممنوع امر دی، پس هغه څوك چې دیو داسې شي سببیت ثابته وي چې یا ور باندې علم نه لري او یا هغه د شریعت مخالف وي هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دې گمان اوسي چې نذر د مصیبتو نو دمخ نیوی او د نعمتونو د حصول په برخه کښې یو سبب دی، ځکه په صحیحین کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړې ده او فرمایلي یې دي: نذر منونکی د نذر په اداکولو سره کوم غوره عمل نه ترسره کوي بلکښې نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لار ده.

دریم دا چې دیني اعمال کوم چې مشروع نه وي د اسبابو د جملې څخه نه حسابیږي، ځکه چې مبنی د عباداتو توقیفي ده، یعنې د شارع څخه د سمع او نقل پورې اړه لري پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائز ندی چې دی دالله پاک سره شریک مقرر کړي، او د الله تعالی څخه په غیر بل چاته را مدد شه وروا
را ویې بللې او عبادت یې ور له پیل کړي، اګر چې دی په دی ګمان او سی چې د غیر الله بلنه د ده له پاره د خپلو
مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښې سبب جوړېدای شي. له همدی امله هغه طریقې چې د شریعت مخالفې
او بدعت دی د الله تعالی د عبادت په برخه کښې وربانديی
دانسان له پاره عمل ترسره کول اګر چې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروادی.

دا خبره هم په پام کښې نیول په کار دی چې کله کله دانسان سره د خپلو مقاصدو په لاس ته راوړلو کښې
هغه وخت چې دی دالله تعالی سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله دانسان ځنی حاجتونه د کفر
فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خو د ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروادی ځکه کوم فساد چې
د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځی هغه ډیر لوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په
انجامولو سره منځ ته راځی.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالحو تحصیل او تکمیل او د مفاسدو تقلیل، او له منځه
وړل دی پس الله پاک چې په کوم شی سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د فائدې او ګټې د سولو اړخ راجح او زيات
متصور دی او د کوم شي څخه چې يې منع کړې ده
نو په هغې کښې د فساد د منځ ته راتلو جانب راجح او زيات
متصور دی-

دا يو څو جملې دي چې زښت زيات بسط او تفصيل
لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائيږي
نو په لنډو ول سره ود باندې رڼا واچول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه
اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library